

Με δύο σπουδαίους καλλιτέχνες συνεχίζει το Πνευματικό Κέντρο Ραφήνας τις εκθέσεις του. Πρόκειται για την κυρία Τίτα Σταύρου, ζωγράφο και τον κύριο Νίκο Μπένο Πάλμερ, γλύπτη.

Η γνωστή σε όλους μας κυρία Τίτα Σταύρου θα κινηθεί στο δύσκολο δρόμο της αφαίρεσης. Τα έργα της, όπως παρατηρεί ο θεατής, χαρακτηρίζονται από εναλλαγές χρωμάτων, τόνων, αλλά και αλληλοσυμπληρούμενων χρωμάτων που δίνουν μία σειρά τοπίων εσωτερικού χαρακτήρα. Η Σταύρου όπως και αρκετοί ζωγράφοι του αφηρημένου εξπρεσιονισμού (υπονοώ τον Rothko), δεν στέκεται στην σχέση του χρώματος, ή της φόρμας, αλλά ενδιαφέρεται να εκφράσει βασικές ανθρώπινες καταστάσεις και συναισθήματα. Στα έργα της Σταύρου γίνεται φανερή μια λεπτή αύρα, ένα κυμαινόμενο φως που εκπορεύεται από το έργο και του δίνει μια ιδιαίτερη απόχρωση.

Στο έργο της Σταύρου το τοπίο, άλλοτε βροχερό, άλλοτε σκούρο, άλλοτε φωτεινό, εκθαμβωτικά φωτεινό, άλλοτε θαλασσινό και άλλοτε ουράνιο καταγράφει τις δικές μας μύχιες εσωτερικές καταστάσεις. Εκφράζει ακριβώς αυτή την εσωτερική ανθρώπινη κατάσταση, η οποία δεν είναι πάντα ομαλή και ίδια. Αυτός είναι πιστεύω και ο λόγος για τον οποίο κάνει αυτή την ιδιαίτερη επιλογή των χρωμάτων. Σκούρο μπλε, μοβ, σκούρο πράσινο, σκούρο κόκκινο, μαύρο, λίγο κίτρινο. Έχουμε εδώ μια σύζευξη και συμπάρταξη χρώματος και συναισθημάτων. Το τοπίο για τη Σταύρου δεν είναι ένα συγκεκριμένο τοπίο, τις περισσότερες τουλάχιστον φορές, για το λόγο αυτό δεν υπάρχουν και συγκεκριμένοι τοπικοί προσδιορισμοί. Το τοπίο στα έργα της Σταύρου ουσιαστικά μετατρέπεται σε έννοια• είναι η διέξοδος, το επέκεινα.

Αν και στα περισσότερα έργα η ανθρώπινη παρουσία είναι απύσα, εντούτοις σε ορισμένα έργα, διαφαίνεται. Έτσι υπάρχει έργο στο οποίο ένα μαύρο, σαν χέρι, κύμα βγαίνει από τη θάλασσα σαν να θέλει κάτι να πιάσει και στην θάλασσα διακρίνονται δύο

ξαπλωμένες φιγούρες, μια σκούρα και μια λευκή. Οι μορφές επιπλέουν. Ζουν; Όχι; Αυτό είναι ένα στοιχείο που δεν έχει απάντηση. Αυτό που πρέπει να σημειώσουμε είναι πως οι μορφές είναι ανάγλυφα δοσμένες.

Η Σταύρου θα μας δώσει μια σειρά πράσινων τοπίων με εξπρεσιονιστική γραφή. Τα τοπία έχουν μια έντονη ψυχολογική φόρτιση, οι γραμμές είναι πιο κοφτές, πιο σκληρές. Κορύφωμα αυτών των έργων είναι το έργο με τα έντονα πράσινα χρώματα, στο κέντρο του υπάρχει μια ανθρώπινη μορφή. Η μορφή είναι μάλλον αποστεωμένη, τρομαγμένη, με το στόμα μισάνοιχτο, φαίνεται σαν να κοιτά κάπου εντός του έργου. Πίσω στο βάθος του έργου υπάρχει ένα παράθυρο κλειστό το οποίο περιβάλλεται με πλέγμα. Εδώ τόσο η θεματική όσο και η σημασιολογία του έργου αλλάζει. Δεν έχουμε πια ένα κάποιο τοπίο, έχουμε ένα μέρος, ένα δωμάτιο, μια συγκεκριμένη ψυχολογική κατάσταση. Και φυσικά ένα σημείο φυγής. Ο άνθρωπος θέλει, επιθυμεί τη φυγή, αλλά μπορεί να διαφύγει από την κατάσταση που τον περιβάλλει; Έχουμε ένα παιχνίδι ανάμεσα στο θέλω και στο μπορώ δεν μπορώ. Στο έργο, ο άνθρωπος μπροστά στέκει ανήμπορος, το παράθυρο πίσω και κλειστό γέρνει προς το δεν μπορώ ή δεν θέλω.

Ένα δεύτερο έργο, στο οποίο υπάρχει ανθρώπινη παρουσία, είναι αυτό στο οποίο εμφανίζεται μια ανθρώπινη φιγούρα, η οποία καταλαμβάνει όλη την επιφάνεια του πίνακα και έτσι συγκεκριμενοποιείται περισσότερο ο χώρος. Πέρα όμως από τα δύο αυτά στοιχεία, αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι πως η γυναικεία φιγούρα δεν έχει χαρακτηριστικά στο πρόσωπό της • μέρος του σώματός της καλύπτεται από τα αντικείμενα του περιβάλλοντος χώρου • πίσω από τη γυναίκα υπάρχει ένα κλειστό παράθυρο και δίπλα της πιθανότατα ένας καθρέφτης πάνω στον οποίο καθρεφτίζεται μέρος του έξω χώρου. Και το έργο αυτό κινείται στο ίδιο πλαίσιο με το προηγούμενο, φυγή, προσπάθεια φυγής. Η σύζευξη χρώματος και μορφής που αποτελεί γνώρισμα του

συγκριμένου έργου καθιστά σαφέστερο το στοιχείο του εγκλεισμού. Η μορφή βρίσκεται στο χώρο της με μια αδυναμία να τον ξεπεράσει. Γίνεται ακόμη μια προσπάθεια να δηλωθούν τα σύμβολα του χώρου. Παράθυρο, αλλά κλειστό. Ο χώρος διαφυγής δεν λειτουργεί. Η γυναικεία φιγούρα δεν έρχεται σε επαφή με τον εξωτερικό χώρο, αλλά τη λειτουργία αυτή αναλαμβάνει ο καθρέφτης που φέρνει τον εξωτερικό χώρο στο εσωτερικό του δωματίου. Η παρουσία του καθρέφτη, για να θυμηθούμε την ιστορία της Τέχνης, μας παραπέμπει σε μια μεγάλη παράδοση έργων όπου ο καθρέφτης αποκαλύπτει κρυμμένα πρόσωπα ή πράγματα, από τον κυρίως πίνακα. Η ανυπαρξία χαρακτηριστικών στη γυναικεία μορφή την αναγάγει σε σύμβολο. Μπορεί να είναι η κάθε γυναίκα.

Εντέλει η χρήση του χρώματος είναι το χαρακτηριστικό στοιχείο της Τίτας Στραύρου: μπλε, βαθύ σκούρο μπλε, σχεδόν μαύρο, μοβ, μια απόχρωση του κίτρινου. Οι χώροι δεν καθορίζονται. Τα πρόσωπα, όπου υπάρχουν, δεν έχουν συγκεκριμένη μορφή, μένουν ασαφή. Όλα αυτά είναι δηλωτικά κυμαινόμενων συναισθηματικών καταστάσεων και ο θεατής καλείται να προσλάβει το έργο, να το ερμηνεύσει και να γίνει μέρος αυτού.

Λαμπρινή Μπενάτση

Ιστορικός Τέχνης

MA of Arts University of Essex, U.K.

Υπ. Διδάκτωρ Ιστορίας της Τέχνης.